Cartea lui G. Zane se înscrie în istoriografia actuală ca important element de referință, exemplu de abnegație, perseverență și pasiune, de respectare a rigorilor cercetării științifice.

GH. IACOB

VASILE VESA, *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900—1916). Pagini de istorie diplomatică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, 212 pagini.

Editura Dacia din Cluj-Napoca ne-a obișnuit cu apariții valoroase ce reprezintă reale contribuții în dezbaterea unor probleme de mare însemnătate ale istoriei patriei din secolul nostru. După ce, în seria „Istorie contemporană", au apărut, în intervalul 1972—1975, un volum privind viața politică în preajma instaurării dictaturii regale[1] și trei volume referitoare la caracterul și implicațiile Dictatului de la Viena[2], în 1975 au fost tipărite două cărți de istorie diplomatică[3], realizări importante în cunoașterea relațiilor României cu S.U.A. și Franța.

Lucrarea lui Vasile Vesa urmărește evoluția relațiilor româno-franceze în preajma și la începutul primului război mondial, pînă la intrarea României în război, încadrîndu-le, așa cum este și firesc, în contextul relațiilor noastre internaționale și, în special, ale celor cu statele Antantei. Aproximativ 1/3 din numărul paginilor se referă la perioada 1900—1914, iar 2/3 la anii 1914/1916.

Este cunoscut faptul că, pînă nu de mult, cercetarea referitoare la România în cadrul relațiilor internaționale, la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, era stînjenită de o serie de aprecieri greșite în legătură cu studiul de dezvoltare al țării noastre, cu obiectivele politicii externe și cu caracterul participării României la primul război mondial. Aproximativ în ultimii 10—12 ani, au fost reluate în discuție, într-o lumină nouă și pe o bază documentară considerabil lărgită, toate aceste probleme, formulîndu-se aprecieri și concluzii însemnate, ce pregătesc și, în același timp, grăbesc apariția mult așteptatei monografii privind România în timpul primului război mondial.

Vasile Vesa, caracterizînd anii 1910—1916, „ca o perioadă în care relațiile dintre Franța și România cunosc îmbunătățiri reale și ascendente" (p. 10), analizează factorii acestei apropieri, pe diferite planuri; „factorul determinant în apropierea ce se va efectua între Franța și România a fost, din Partea României, factorul național" (p. 24). În ceea ce privește Franța,

---

[1] Florea Nedelcu, *Viața politică din România în preajma instaurării dictaturii regale*, 1973, 314 pagini + 28 planșe.

[2] A. Simion, *Dictatul de la Viena*, 1972, 308 pagini + 20 planșe; Gh. Zaharia, L. Vaida (coordonatori), Gh. I. Bodea, P. Bunta, M. Covaci, L. Fodor, A. Simion, Gh. Țuțui, *Rezistența antifascistă în partea de nord a Transilvaniei (septembrie 1940—octombrie 1944)*, 1974, 254 pagini; Olimpiu Matichescu, *Opinia publică internațională despre Dictatul de la Viena*, 1975, 256 pagini + 19 planșe.

[3] Boris Ranghet, *Relațiile româno-americane în perioada primului război mondial (1916—1920)*, 212 pagini și Vasile Vesa, *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900—1916)*, 212 pagini. Trimiterile la ultima lucrare se fac, în continuare, în text.

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro

alianţa sa cu Rusia şi definitivarea Triplei Înţelegeri aveau în vedere atragerea unor state mai mici, între care România prezenta un interes deosebit, din motive multiple. Franţa a acţionat permanent în această perioadă pentru o apropiere ruso-română, concepută de ea ca o condiţie *sine qua non* pentru însăşi apropierea franco-română. Poziţia Franţei faţă de România în 1914–1916 pleca de la interesele generale ale Antantei, „păstrînd însă o notă aparte, specifică. Acţionînd în concordanţă cu interesele sale Franţa va juca un rol deosebit de important în decizia României din august 1916". Franţa va interveni pe lîngă guvernele rus şi englez „în sensul de a fi mai sensibile la dorinţele guvernului român şi, în acelaşi timp, pe lîngă guvernul de la Bucureşti, pentru a fi mai maleabil la ofertele pe care le primea. Aceste intervenţii, în măsura în care veneau în întîmpinarea politicii guvernului român, au contribuit şi mai mult la stabilirea unor relaţii trainice între cele două ţări, al căror prim rezultat vor fi convenţiile semnate în anul 1916" (p. 76). Pentru perioada 1914–1916, autorul a realizat, în mai multe rînduri, mai mult decît o tratare a relaţiilor franco-române, oferindu-ne un tablou al relaţiilor franco-ruso-române, lucru ce merită a fi subliniat. În acelaşi timp, sînt discutate implicaţiile relaţiilor dintre România şi Franţa, dintre România şi Antantă, pentru sud-estul Europei. „România ocupa şi ea (ca şi Bulgaria – nota ns., I.A.) un loc deosebit de important în planurile diplomaţiei Antantei pentru atragerea în război a statelor din sud-estul Europei. Prin intervenţia sa în război, România putea antrena după sine Grecia şi putea să menţină în stare de neutralitate Bulgaria şi astfel să sprijine Serbia" (p. 95), mai ales că „problema ajutorării Serbiei a stat în atenţia diplomaţiei Antantei de la începutul războiului" (p. 94). Autorul evidenţiază eforturile diplomaţiei româneşti, ale lui Ion I. C. Brătianu, de a obţine din partea statelor Antantei, într-o situaţie internaţională extrem de complexă, recunoaşterea Bucovinei de peste munţi şi îndeplinirea celorlalte condiţii economice, militare etc., ce trebuiau să preîntîmpine catrastrofa României după intrarea ei în război. Supus unor presiuni concentrice puternice, unui adevărat asediu (după expresia lui Blondel) din partea Antantei, guvernul român a luat hotărîrea intrării în război, după semnarea cunoscutei convenţii politice şi militare din august 1916. Împărtăşim întru totul modul în care autorul apreciază momentul luării acestei hotărîri : „Putea guvernul român în aceste condiţii să amîne decizia sa de a intra în război ? Sîntem convinşi că nu. Nu, pentru că dorinţa guvernului român de a se alătura Antantei pentru realizarea dezideratului naţional major al poporului român era reală. Chestiunea pe care a pus-o guvernul român era numai cea a momentului intervenţiei" (p. 180). Din cele expuse în lucrare, rezultă „că *momentul* intrării României în război a fost determinat în bună măsură de presiunile exercitate asupra ei de puterile aliate. Dacă România ar fi încercat să amîne această dată, gestul nu ar fi fost fără risc" (p. 181).

Intrarea României în război a însemnat un sprijin militaro-material şi moral pentru Franţa. „Decizia României a administrat Franţei, secătuite în urma celor doi ani de război şi a bătăliei de la Verdun un tonifiant puternic la momentul oportun. E ceea ce a apreciat atunci şi mai tîrziu poporul francez" (p. 196).

Cartea lui Vasile Vesa se bazează pe un bogat material de arhivă. Meritul deosebit al autorului constă în introducerea, în circuitul nostru ştiinţific,

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro

a unor interesante şi semnificative documente din fondurile arhivelor Ministerului Afacerilor Străine şi ale Ministerului de Război al Franţei. Prin aceasta Vasile Vesa, cunoscut şi prin preocupările sale anterioare în domeniul relaţiilor internaţionale ale României în preajma şi în timpul primului război mondial[4], aduce noi şi reale contribuţii. Lucrarea sa este o reuşită ce se înscrie ca o carte de referinţă din literatura noastră de specialitate.

Ne permitem să semnalăm unele scăpări sau inadvertenţe, poate inerente în dezbaterea unei probleme atît de dificile ca cea în care s-a angajat Vasile Vesa.

Referitor la poziţia României pe plan extern către sfîrşitul primului deceniu al secolului nostru, se scrie, între altele : „Paralel cu intensificarea mişcării de eliberare naţională a românilor, ca o reacţie împotriva politicii progermane promovată de clasele dominante româneşti, tot mai multe voci se ridică pentru o politică externă de înţelegerea cu Rusia“ (p. 25). În continuare, sînt explicate cu atenţie factorii noii orientări externe a României (spre Antantă). Am avea de observat că expresia „promovată de clasele dominante româneşti“ este prea generalizatoare, deoarece în cadrul acestora s-au manifestat continuu, deschis sau voalat (desigur cu intensităţi deosebite de la o etapă la alta, în raport direct şi cu evoluţia situaţiei internaţionale), tendinţe de apropiere de Franţa şi, cu unele particularităţi, de celelalte state ale Antantei. De altfel, pe parcursul lucrării, s-au făcut de cele mai multe ori precizări nuanţate în această chestiune. Sentimentele de prietenie ale poporului român faţă de poporul francez — se observă just la pagina 10 (pentru a da numai un exemplu) — „au fost o piedică serioasă în calea politicii progermane promovată *de unele cercuri* (sublinierea ns. — I.A.) ale claselor dominante din România“.

Unele formulări ni se par susceptibile de îmbunătăţiri. „Indiferent de atitudinea pe care a luat-o faţă de primul război mondial — se scrie la pagina 77 — poporul român în marea sa majoritate dorea cu ardoare realizarea visului său secular de a trăi unit şi independent în graniţele aceluiaşi stat. Atitudinea sa faţă de război s-a definit în raport de (cu) posibilitatea realizării acestui vis“. Expresia „indiferent de atitudinea...“ nu e deloc potrivită, lăsînd loc mai multor interpretări ; precizarea următoare („atitudinea sa faţă de război...“) este binevenită cu observaţia că, la izbucnirea războiului, posibilitatea realizării dezideratului naţional nu mai era un vis, ci intrase fază hotărîtoare iminentă. Autorul consideră că „poporul român *în marea sa majoritate* (sublinierea ns. — I.A.) dorea cu ardoare“ îndeplinirea dezideratului său naţional. Ne întrebăm, de ce în marea sa majoritate şi nu în întregime ? Unirea într-un singur stat era dorinţa unanimă a tuturor românilor ; în acest sens, lucrurile au fost bine precizate, la noi în ultima vreme şi nu mai comportă, aici, o discuţie specială.

---

[4] V. Vesa, *Relaţiile politice româno-franceze în perioada 1910—1914 în lumina corespondenţei diplomatice franceze* ; idem, *Din corespondenţa între Preşedintele Franţei Raymond Poincaré şi ţarul Rusiei Nicolae al II-lea, privind România în perioada primului război mondial*, în „Studia Universitatis Babeş-Bolyai“, series Historiae, fasc. 2 şi respectiv, fasc. 1, 1970 ; idem *La front de Salonique et l'entrée de la Roumanie dans la première guerre mondiale*, în „Revue Roumaine d'Histoire“, nr. 2, 1973.

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro

O astfel de lucrare putea să apară şi în limba franceză ; apărînd în limba română, era bine ca rezumatul în limba franceză să fie ceva mai lung (nici 10 pagini nu era prea mult), fiind siguri că interesează şi pe specialiştii francezi.

Subliniind încă o dată valoarea de ansamblu a cărţii lui Vasile Vesa, remarcăm şi stilul sobru, măsurat fără a fi rigid. Volumul se adresează unui număr mare de cititori : specialiştilor din domeniul relaţiilor internaţionale, profesorilor de istorie, studenţilor de la istorie şi unui public larg ce manifestă, în ultima vreme, un interes constant pentru problemele fundamentale ale istoriei patriei.

Ne exprimăm speranţa că Editura Dacia va da la iveală noi lucrări valoroase de istorie modernă şi contemporană a României (asemenea celor amintite aici), la nivelul prestigiului pe care şi l-a creat şi în acest domeniu.

Ion Agrigoroaiei

„ANALE DE ISTORIE nr. 1—6/1975

În cîmpul publicisticii de specialitate din ţara noastră, revista „Anale de istorie" se înscrie între publicaţiile de prestigiu, răspunzînd într-o măsură apreciabilă unor necesităţi actuale ale cunoaşterii în domeniul istoriei, al ştiinţelor social-politice şi propagandei în general. Materialele pe care revista le-a inserat în cursul anului 1975 s-au situat în mod constant la cote superioare, jalonînd şi noi direcţii de cercetare. Prin aceasta, revista a reprezentat pentru profesori, cercetători, şi pentru studenţi — de pe a căror poziţie facem aprecierile — un util instrument de lucru, de informare şi, totodată, un adevărat îndrumar pentru nespecialişti. Una din caracteristicile articolelor cuprinse în revistă, care se impune a fi relevată, înaintea oricărei consideraţii, este coroborarea mesajului ştiinţific şi al celui naţional patriotic. „Anale de istorie" a promovat şi promovează în mod consecvent concepţia partidului nostru asupra istoriei naţionale şi universale.

Analiza sumarului revistei permite constatarea diversităţii tematicii abordate în care se pot totuşi stabili cîteva permanenţe : probleme privind istoria modernă şi contemporană a României, în general ; mişcarea muncitorească din ţara noastră şi mişcarea muncitorească internaţională ; rubricile *În ajutorul celor care studiază în cadrul învăţămîntului politico-ideologic de partid* şi *Critică şi bibliografie.*

Studiile şi articolele privind istoria patriei noastre în general şi în special epoca modernă şi contemporană aduc în discuţie, în majoritatea lor, noi informaţii sau cele mai recente interpretări, recomandîndu-se şi printr-o deosebită ţinută ştiinţifică. Am remarca în acest sens studiul semnat de Gh. Zaharia şi Mircea Muşat — *Lupta pentru independenţă şi unitatea statală — permanenţă a istoriei poporului romîn* (nr. 1), care face o serie de aprecieri importante, semnificative prin realismul interpretării asupra trăsăturilor generale ale luptei poporului nostru pentru independenţă şi mai ales asupra unor momente hotărîtoare din istoria României. Astfel, asupra situaţiei ţării noastre din vara anului 1940, se arată că cesiunile teritoriale, erau rezultatul răsturnărilor politice externe şi interne produse în intervalul august 1939—august 1940. Aceste răsturnări explică de ce România, ţară dominată de profunde

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro